

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Dana LEGÁTOVÁ

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dana Legátová

Státní sociální podpora

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Miroslav Kostka

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

**BACHELOR COMBINED (PART TIME)
STUDIES**

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Dana Legátová

Social security benefit system

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Miroslav Kostka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Jméno autorky .....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Miroslavu Kostkovi za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Předmětem této bakalářské práce je popsat strukturu a výši dávek státní sociální podpory. Práce se zabývá systémem státní sociální podpory v České republice, jednotlivými dávkami, změnami, ke kterým došlo během sledovaného období.

Práce je rozdělena na dvě části teoretickou a praktickou část. V teoretické části podávám přehled o druzích, konstrukci a systému vyplácení testovaných a netestovaných dávek Státní sociální podpory.

V praktické části je cílem získání informací o názorech a řešení situací žen, či mužů, které jsou na rodičovské dovolené a chtějí si zlepšit svou finanční situaci během této dovolené.

Klíčové pojmy

Bakalářské práce, dotazníková šetření, ministerstvo práce a sociálních věcí, pohřebné, porodné, přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, sociální zabezpečení, systém státní sociální podpory, úřad práce, životní minimum.

Annotation

The subject of this thesis is to describe the structure and the amount of state social support. The work deals with the system of social support in the Czech Republic, the individual doses, changes that occurred during the reporting period. The work is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part is a summary of the types, construction and payment system tested and non-tested social benefits. The practical part is to obtain information about the views and solutions to situations of women and men on parental leave and want to improve their financial situation during this holiday.

Key words

Bachelor thesis, birth, funeral, child allowance, living wage, Ministr of Labor and Social Affairs, office work, parentel subsidy, questionnaire, social security benefit system, special social contribution.

OBSAH

ÚVOD	9
1 HISTORIE STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	11
1.1 Charakteristika systému státní sociální podpory	14
1.2 Podmínky nároku na jednotlivé dávky	16
1.3 Řízení o přiznání dávek státní sociální podpory v České republice.....	18
1.4 Vymezení některých pojmů	21
1.5 Dávky státní sociální podpory.....	38
1.5.1 Přídavek na dítě.....	38
1.5.2 Příspěvek na bydlení.....	39
1.5.3 Rodičovský příspěvek.....	41
1.5.4 Porodné.....	45
1.5.5 Pohřebné	46
1.6 Možnosti změn systému státní sociální podpory	46
2 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ.....	49
2.1 Historický vývoj ministerstva práce a sociálních věcí	50
2.2 Úkoly ministerstva práce a sociálních věcí	50
2.3 Strategie současného ministerstva práce a sociálních věcí.....	52
2.3.1 Hlavní cíle a priority české sociální politiky.....	52
2.4 Organizační členění ministerstva práce a sociálních věcí.....	54
2.5 Instituce přímo řízené ministerstvem práce a sociálních věcí	54
3 ÚŘAD PRÁCE	56
4 MOŽNOST PŘIVÝDĚLKU ŽEN NA RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ	58
4. 1 Harmonogram postupu průzkumu.....	59
4. 2 Závěr analýzy.....	59
5 SHRUTÍ	62
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
SEZNAM PŘÍLOH	67

Úvod

Člověk se v průběhu svého života může setkat s různými životními situacemi, od narození dětí, převzetí dítěte do pěstounské péče, až po úmrtí v rodině. Ne všechny situace jsou neradostné, téměř všechny však vyžadují nemalé finanční náklady. Tehdy většina lidí přivítá pomocnou ruku, kterou nabízí stát v podobě systému dávek státní sociální podpory, jejichž smyslem je těžkým životním situacím předcházet, zmírňovat je či je úplně odstraňovat.

Cílem této bakalářské práce je pokusit se relativně ve velmi malém prostoru předat základní informace, které by měli pomoci při uplatňování nároků stanovených zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění. Dále usnadnit cestu před vstupem na kontaktní místo státní sociální podpory.

V této práci není důraz položen na rozbor jednotlivých právních ustanovení zákona o státní sociální podpoře a na něj navazujících právních předpisů. Cílem je alespoň částečně přispět k pochopení, jaké je postavení systému státní sociální podpory v rámci celého systému sociální ochrany obyvatelstva, stručně seznámit s historií jeho vzniku a ukázat, proč koncipován tak, jak ho dnes známe.

V úvodu práce je popisována historie státní sociální podpory a v další části je věnována pozornost obecné charakteristice systému státní sociální podpory a podmínkám nároků na jednotlivé dávky, které jsou v rámci tohoto systému poskytovány.

Systém státní sociální podpory prošel v uplynulých letech řadou legislativních změn. Zákon byl v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky schválen po dlouhých diskusích na jaře r. 1995 a od té doby byl 11x novelizován, poslední úprava vstoupila v platnost 1. října 2001.

Praktická část této práce je věnována výzkumu žen, popřípadě mužů, které jsou na rodičovské dovolené a chtějí si zlepšit finanční situaci v rodině. Byl sestaven dotazníkový list, který vyplní několik uchazečů a na základě výsledků bude zpracován závěr průzkumu.

Závěrečná kapitola obsahuje celkové shrnutí bakalářské práce a zhodnocení stávajícího systému Státní sociální podpory, včetně několika návrhů řešení problémů.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Historie státní sociální podpory

První vývojová etapa

Počátkem v první vývojové etapě je prvotní společnost, která je charakteristická ve vzájemné pomoci v kmenových kulturách, poskytování pomoci starým, nemocným, potřebným v rámci kmene. Ve starověké civilizaci byla hlavní institucí rodina, dále sousedé, různé náboženské celky. Pomoc potřebným je prezentována jako náboženská tradice. Tyto činnosti jsou dokumentovány již ve starověké Indii, Číně, Řecku, Římě. V posledně jmenovaném městě probíhal výběr daní, které sloužili pro zaopatření chudých, nemocných a vysloužilých vojáků, vdovám a sirotkům po vojácích. Zřizovaly se útulky a azylová zařízení pro staré, nemocné a chudé. Poskytováno bylo lékařské ošetření obyvatelům, zřizovány byly veřejné lázně. Opatření byla většinou přijímána jako prevence bouření otroků a chudiny. S příchodem křesťanství je dobročinnost chápána jako mravní povinnost (Matoušek, 2001, s. 83).

Ve středověku měla péče zejména dobročinnou podobu. Je poskytována katolickou církví a šlechtou - feudály, kteří pečují o své poddané. Dále vznikají cechy mistrů, tovaryšské spolky, řeholní řády, zřizovány jsou sirotčince, špitály, chudobince, nemocní nalézají azyl v kláštorech. Doložen je např. i vznik bratrské cechovní pokladny horníků v Kutné Hoře v roce 1443 k podpoře zraněných horníků a jejich rodin. Představitelkami dobročinné činnosti jsou u nás svatá Zdislava a svatá Anežka Přemyslovna. Dá se definovat, že soustavnější sociální péče se stává výhradou církví. V židovské komunitě kupříkladu je kladen důraz na pomoc lidem v nouzi a dobročinnost. Vlivem politických poměrů dochází k takovým jevům, jako žebrota a krádeže, zvyšuje se počet osob bez přístřeší. Silí tedy potřeba pomoci. Součástí organizace této činnosti jsou obce. Pod vlivem holandské, anglické a francouzské revoluce

vzniká moderní liberární pojetí sociální politiky, které razí princip neochuzování daňových poplatníků, podporuje rozvoj solidarity mezi občany.

V Novověku působila industrializace a urbanizace, dochází k nárůstu sociálních problémů, to s sebou nese narušení takových podpůrných mechanismů, jako je podpora rodiny, sousedů, komunity. Rodina jako taková ztrácí výhradní postavení sociálního ochránce svých členů. Vzniká dělnická třída a tato skupina obyvatel má své specifické problémy. V Anglii vzniká zákon na obranu práce (1802). Prosazoval zákaz práce dětí a pracovní dobu kratší než 12 hodin (Matoušek, 2001, s. 111).

Druhá vývojová etapa

V druhé etapě je významné období experimentálních počátků (80. léta 19. století až 30. léta 20. století), kde dochází k vytváření veřejných pojišťovacích schémat. Koncem 19. století dochází k celé řadě opatření, která pokládají základ pro formující se sociální politiku. Dochází k vytváření nových institucí.

Žilo mnoho významných osobností, které přispěli k obnově systému státní sociální podpory a sociální politiky např.:

- Otto von Bismarck, jeden z nejvýznamnějších politiků 19. století, který se zasloužil o sjednocení Německa. Byl premiér Pruska a prvním německým kancléřem. V Německu bylo jeho zásluhou zavedeno povinné úrazové pojištění a sociální pojištění pro široké vrstvy zaměstnanců, byly přijaty zákony o nemocenském pojištění, úrazovém pojištění, zákon o pojištění pro případ invalidity a stáří.
- Eduard Franz Josef Tase český šlechtic a rakouský politik, byl významnou postavou tehdejší reformy sociálních snah v politice monarchie. Během aktivní politické kariéry zastával nepřetržitě různé ministerské funkce. Jeho zásluhou byl vstup českých zemí do říšské rady, podporoval vládní politiku.

- William Beveridge (1879 - 1963) byl otcem státního systému, který v Anglii platí dodnes. Principem je snaha čelit nezaměstnanost, nemocem a nouzi (Keller, 2010, s. 16).

Hospodářská krize ve 20. letech 20. století ovlivnila a komplikovala sociální stabilitu. První světová válka měla vyostřený vliv na sociální dopady. Velký počet rodin zůstal bez živitele, šířily se různé choroby, vlivem nedostatku potravin vznikla u obyvatelstva podvýživa. Rovněž byl nízký počet pracovních míst a bytů. Tento stav se stal výzvou pro nově vznikající Československou republiku.

Období konsolidace (30. léta 20. století až 2. světová válka) - ekonomika je státem regulovaná. Znamená to, že sociální opatření mají skromnější sociální efekt. Přistupuje se ke krácení veřejných výdajů. Jako reakce na hospodářskou krizi se projevuje nutnost a přínos sociálního zabezpečení. V období druhé světové války problematika sociálního zabezpečení ustupuje, v této době je upřednostňováno financování válečných výdajů. (Duková 2013)

Sociální přestavba (1945 - 1962) - po skončení války dochází k rozvoji ekonomiky a současně i k rozvoji zabezpečení pro občany a zaměstnance. Podpora se projevuje zejména v oblasti legislativy. V roce 1948 došlo k vydání Všeobecné deklarace lidských práv OSN. Ta obsahuje i články o tom, že každý člověk má právo na práci a sociální zabezpečení. Toto období se vyznačuje aplikací příspěvků v nezaměstnanosti a zabezpečení existenčního minima občanů. Nejvýznamnějším zástupcem byl sir William Beveridge, který dal vzniknout modelu národní zdravotní služby. (Duková 2013)

Prioritou je zabezpečit sociální dávky v jednotné výši. Vzniká princip **ochrany od kolébky do hrobu**, po celý život člověka. Důraz byl kladen na rozvoj zdravotnictví, zaměstnanosti, školství, příspěvku na bydlení, deklarovaného životního minima.

Sociální expanze, čili "zlatý věk" (1962 - 1973) v tomto období dochází k hospodářskému růstu i rozvoji životní úrovně. Sociální zabezpečení občanů vzrůstá, blahobyť a hospodářská produkce je na maximu, míra nezaměstnanosti

je nízká. Realizuje se zvyšování podílu veřejných sociálních výdajů na HDP. V tomto období dochází k poklesu podílu dělnictva, vzniká společnost středních vrstev.

Stagnace (70. léta 20. století) je další období, ve kterém probíhá ropná a potravinová krize. V této souvislosti stoupá množství sociálních výdajů. Sociální stát se stává zdrojem fiskální krize. To se projevuje ve financování důsledků nezaměstnanosti a v souvislosti s demografickými změnami. Tato krize nebyla doposud zcela překonána. (Duková 2013)

Rekonceptualizace (od roku 1980 dodnes) je nutná redukce sociálních programů, hledání nových mechanismů sociálního státu, nového konceptu financování, míry sociálního zabezpečení a služeb pro občany. Udržitelnost veřejných financí je tíživý problém. Vytráví se solidarita mezi lidmi a ubývá ekonomicky aktivních obyvatel (Krebs, 2010, s. 137).

1.1 Charakteristika systému státní sociální podpory v České republice

Dávky, které jsou dnes poskytovány v rámci systému státní sociální podpory, byly od roku 1995 poskytovány z různých sociálních systémů, jejich právní úprava byla nepřehledná a v řadě případů neodpovídala potřebám současného vývoje. V souvislosti s volarizačními úpravami byly proto v první polovině 90. let postupně měněny základní principy jejich konstrukce tak, aby zavedení systému státní sociální podpory do praxe bylo pokud možno co nejjednodušší. Cílem tohoto postupu bylo:

1. sjednotit dávky vyjadřující podporu státu občanům a rodinám s dětmi do jednoho komplexu, přičemž nově jsou definovány v tomto systému ty dávky, které by dosud součástí jiných systémů tzn. nemocenské pojištění, důchodové zabezpečení a sociální pomoci,
2. zavést nové sociální dávky reagující na dosud neřešené sociální situace, např. příspěvek na bydlení, příspěvek na dopravu,

3. změnit koncepci dosavadních nejvýznamnějších peněžitých dávek rodinám a navrhnout jejich přeměnu:

- na přídavek na dítě, diferencovaný podle věku dítěte,¹

Vedle změny konstrukce jednotlivých dávek bylo přistoupeno i ke změně jejich plátce. Tato změna je ještě významnější, než samotné zavedení nového dávkového schématu. V uplynulém období byly tyto dávky vypláceny zaměstnavatelskými organizacemi a okresními správami sociálního zabezpečení. Přenesení výplaty dávek na státní orgán tak umožnilo garantovat, že ve stanovený termín každá rodina dostane ty dávky, na které má nárok.

O rozsahu změn v rámci dávkových schémat svědčí i to, že v souvislosti s přijetím zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, bylo novelizováno celkem 26 dalších právních předpisů.²

V rámci systému státní sociální podpory je poskytováno celkem pět základních dávek:

- přídavek na dítě
- příspěvek na bydlení
- rodičovský příspěvek
- porodné
- pohřebné

Z uvedeného výčtu dávek je zřejmé, že systém státní sociální podpory je systémem komplexním, který je určen převážně rodinám s nezaopatřenými dětmi. Vzhledem k tomu, že základním stavebním kamenem pro naprostou většinu dávek je životní minimum a jeho násobky, lze říci, že se jedná o systém, který je postaven na jednotném základě, který umožňuje na základě principu sociální spravedlnosti operativně podle sociálních situací, který se v rodině vyskytují skladebně stanovit výši jednotlivých dávek státní sociální podpory. Jeho významnou předností je skutečnost, že v závislosti na volarizaci

---

¹ Krebs Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika 4., přepracované a aktualizované vydání Praha:ASPI, a.s., 2007, s. 250*

² Krebs Vojtěch, Průša Ladislav. *Státní sociální podpora první vydání Praha:GRADA 2002, s. 16*

částek životního minima dochází automaticky rovněž k volarizaci dávek státní sociální podpory.

System státní sociální podpory mnohem více posiluje příjmy rodin s nízkým příjmem než rodin s příjmem vyšším a výrazněji přihlíží k nepříznivým sociálním situacím, v nichž se rodina nachází.

Jestliže má rodina příjem včetně dávek státní sociální podpory pod úrovní životního minima, může žádat i o dávky ze systému sociální péče, který ale přísněji testuje její možnosti zabezpečit si vlastním přičiněním příjem alespoň na úrovni životního minima. Přitom systém státní sociální podpory velmi přesně diferencuje úroveň podpory podle druhu sociální události - čím je situace rodiny závažnější, tím více sociálních příjmů dostane rodina z "lépe dostupného" systému státní sociální podpory.

V rámci systému státní sociální podpory je uplatňován princip solidarity ve dvou základních směrech:

- od rodin bezdětných k rodinám s dětmi
- od rodin s vyššími příjmy k rodinám nízkopříjmovým (Krebs 2002)

1.2 Podmínky nároku na jednotlivé dávky státní sociální podpory

V rámci systému státní sociální podpory mají jednotlivé dávky obecné podmínky, které jsou společné pro všechny dávky:³

1. Nárok na dávky má pouze občan a sním společně posuzované osoby v domácnosti, které mají trvalý pobyt na území České republiky.
2. Při posuzování nároků na jednotlivé dávky státní sociální podpory se netestuje majetek rodiny.
3. System státní sociální podpory chápe rodinu jako soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti. Za nezaopatřené dítě je

---

³ Krebs Vojtěch, Průša Ladislav. *Státní sociální podpora první vydání Praha:GRADA 2002, s. 23*

považováno dítě do skončení povinné školní docházky a poté (nejdéle však do 26. roku věku), jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo pro nemoc nebo úraz nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání, popř. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopno vykonávat soustavně výdělečnou činnost.

4. Základem pro stanovení nároku a výši jednotlivých dávek státní sociální podpory (včetně hranice příjmu občana či rodiny) je životní minimum.

5. Dávky státní sociální podpory na rozdíl od původního systému mnohem více zohledňuje jak příjmovou tak i sociální situaci rodiny. Čím je v rodině více nepříznivých sociálních situací, tím více a vyšších dávek je rodině poskytováno. Rodina tedy může pobírat více dávek státní sociální podpory souběžně.

6. Mezi příjmy, které jsou rozhodující pro přiznání nároku na dávky státní sociální podpory, patří především příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti a dále dávky nemocenského a důchodového zabezpečení a hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání včetně obdobných příjmů z ciziny. Do rozhodného příjmu se započítávají tzv. čisté příjmy, tzn. příjmy po odpočtu pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění a po odpočtu daně z příjmu.

7. Nejvýhodnějším způsobem pro výplatu dávek státní sociální podpory je bezhotovostní vyplácení na účet u některého z peněžních ústavu.

8. Zánik nároku vzniká uplynutím 3 měsíců ode dne, za který dávky náleží. U dávek jednorázových zaniká nárok uplynutím 1 roku ode dne, za který dávka náleží.⁴

---

⁴ <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>

1.3 Řízení o přiznání dávek státní sociální podpory v České republice

Řízení o přiznání dávky je zahájeno na základě písemné žádosti oprávněné osoby (zákona č. 117/1995 Sb.), podané příslušnému okresnímu úřadu na tiskopise, předepsaném Ministerstvem práce a sociálních věcí. Řízení o změně výše již přiznané dávky nebo o jejím odnětí se zahajuje na návrh oprávněné osoby nebo z podnětu okresního úřadu. Řízení nelze zahájit z podnětu osoby společně posuzované.

Pokud není osoba způsobilá k právním úkonům, jednají za ni její zákonní zástupci. Je-li nezletilá oprávněná osoba svěřena na základě rozhodnutí příslušného orgánu do péče jiné osoby, zastupuje ji v řízení o dávkách namísto zákonného zástupce tato osoba. Pokud je nezletilá oprávněná osoba v plném přímém zaopatření ústavu pro péči o děti a mládež, zastupuje tuto osobu v řízení o dávkách tento ústav prostřednictvím zástupce (fyzické osoby), většinou sociální pracovnice, v případě, že zákonný zástupce nepožádal o dávku nejpozději do dvou měsíců ode dne, kdy mu byla zaslána písemná výzva okresního úřadu, aby o dávku pro nezletilou osobu požádal, nebo v případě, kdy pobyt zákonného zástupce není znám.

Jde-li o rodičovský příspěvek nebo porodné, má právo jednat v řízení o tuto dávku i nezletilý rodič starší 16 let a tato dávka mu může být vyplácena.

Žádost o dávku státní sociální podpory musí mít zákonem (zákon č. 117/1995 Sb.) taxativně stanovený okruh náležitostí, a to:

- jméno, příjmení, místo trvalého pobytu, kde jsou hlášeny oprávněná osoba a osoby s ní společně posuzované, a rodná čísla těchto osob;
- souhlas oprávněné osoby a společně s ní posuzovaných osob;
- určení, jakým způsobem má být dávka vyplácena;
- doklad o výši příjmu oprávněné osoby a společně s ní posuzovaných osob v rozhodném období v případech, kdy je přiznání dávky podmíněno příjmem;

- potvrzení o peněžitých dávkách nemocenského pojištění, popřípadě o návštěvě dítěte v jeslích, mateřské škole či obdobném zařízení, jde-li o nárok na rodičovský příspěvek;
- skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte, je-li to pro nárok na dávku nebo její výši potřebné;
- doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní smlouvy nebo na základě vlastnictví k nemovitosti, jde-li o žádost o příspěvek na bydlení;
- potvrzení o době trvání služby, jde-li o nárok na zaopatřovací příspěvek;
- rozhodnutí o svěřeni dítě do pěstounské péče nebo rozhodnutí o ustanovení poručníkem, popřípadě rozhodnutí příslušného orgánu o dočasném svěřeni dítěte do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, jde-li o nároky na dávky pěstounské péče.⁵

Je-li podle zákona č. 117/1995 Sb., pro podání nebo jiný úkon předepsán tiskopis, lze podání nebo jiný úkon učinit:

- se souhlasem orgánu příslušného v řízení o dávkách též na počítačové sestavě, která má údaje, obsah i uspořádání údajů shodné s předepsaným tiskopisem,
- v elektronické podobě a elektronicky podepsat podle zvláštního právního předpisu, pokud Ministerstvo práce a sociálních věcí zveřejnilo příslušný tiskopis v elektronické podobě.

V řízení o dávku podle tohoto zákona jsou účastníky řízení:

- oprávněná osoba,
- příjemce dávky,
- osoba společně s oprávněnou osobou posuzovaná, další fyzická nebo právnická osoba, jde-li o řízení o přeplatku na dávce,

---

⁵ <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>

- fyzická nebo právnická osoba, jde-li o rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce podle.

Písemné rozhodnutí o dávce státní sociální podpory se vydává pouze v případech (zákona č. 117/1995 Sb.), že:

- dávka nebyla přiznána vůbec nebo v požadovaném rozsahu;
- dávka byla odejmuta;
- výplata dávky byla zastavena, nejde-li o případ, kdy v době vyplácení dávky došlo ke změně místa trvalého pobytu oprávněné osoby a výplatu dávky přebírá nový místně příslušný okresní úřad;
- jde o přeplatek na dávce;
- přichází v úvahu více oprávněných a okresní úřad rozhoduje o tom, komu se bude dávka vyplácet.
- se rozhoduje o prominutí podmínky trvalého pobytu podle.⁶

Rozhoduje-li okresní úřad o dávce v případech, kdy se nevydává rozhodnutí, je povinen žadateli doručit písemné oznámení o dávce a její výši. Písemné oznámení o dávce se nedoručuje do vlastních rukou. Proti tomuto postupu lze uplatnit do 30 dnů ode dne výplaty první splátky dávky po jejím přiznání nebo ode dne výplaty dávky po jejím přiznání námitky. Námitky se podávají písemně u příslušného okresního úřadu, který dávku přiznal. Okresní úřad vydá do 30 dnů ode dne, kdy mu námitky došly, rozhodnutí o dávce.

O odvolání proti rozhodnutí (zákon č. 117/1995 Sb.) okresního úřadu rozhoduje krajský úřad. Odvolání nemá odkladný účinek, což znamená, že rozhodnutí je ihned vykonatelné. Okresní úřad, krajský úřad a Ministerstvo práce a sociálních věcí nemají nárok na náhradu nákladů, vzniklých v řízení o dávkách.

Orgány státní sociální podpory jsou:

a) Úřad práce České republiky - krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu,

---

⁶ <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>

b) Ministerstvo práce a sociálních věcí.

1.4 Vymezení některých pojmů

Životní minimum

Životní minimum a existenční minimum upravuje zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Konkrétní částky každoročně stanoví nařízení vlády. Životní minimum je minimální hranice peněžních příjmů pro výživu a ostatní náklady na osobní potřeby. S životním minimem se můžeme setkat i během soudní praxe, při vyměřování alimentů a při výpočtu nezabavitelné částky u exekučních příkazů. Do životního minima se nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Pokud nedosahuje příjem osoby stanoveného životního minima, pohybuje se ve stavu hmotné nouze a má nárok požádat o různé sociální dávky k vylepšení situace, popř. situace celé rodiny. Podle příjmu bude rozhodnuto o výši většiny dávek ze státní sociální podpory.

Částky životního minima platné od 1. ledna 2013 za měsíc:

- jednotlivec – 3410 Kč
- první dospělá osoba v domácnosti – 3140 Kč
- druhá a další dospělá osoba v domácnosti – 2830 Kč
- pro nezaopatřené dítě ve věku do 6 let – 1740 Kč
- pro nezaopatřené dítě ve věku 6 až 15 let – 2140 Kč
- pro nezaopatřené dítě ve věku 15 až 26 let – 2450 Kč

Od 1. ledna 2007 tvoří životní minimum pouze jednu část z předchozích dvou. Celkové životní minimum domácnosti se zjistí součtem životních minim všech členů. Výše životního minima podléhá skutečnému vývoji spotřebitelských cen, jestliže nárůst nákladů na výživu a na jiné základní osobní potřeby převyší v určeném rozhodném čase pět procent. Částky životního a také existenčního minima však má právo vláda zvýšit i

mimo tento termín, pokud dojde k mimořádným okolnostem. Pravidelná valorizace probíhá vždy k 1. lednu v roce.

Životní minimum 2013 tvoří součet všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti. Mezi společně posuzované osoby patří rodiče a nezletilé nezaopatřené děti, manželé, rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, jestliže užívají byt s rodiči a neposuzují se s ostatními jedinci. Řadí se sem i jiné osoby společně užívající byt, když neprohlásí písemnou formou, že spolu trvale nežijí a neuhradí náklady na vlastní potřeby. Mezi společně posuzované osoby náleží i ty zdržující se mimo byt, protože se soustavně připravují na budoucí povolání, nebo mají zdravotní nebo pracovní povinnosti.

Jaké započitatelné příjmy se posuzují pro životní minimum 2013? Náleží sem čisté příjmy z podnikání, z pronájmu, z pracovní činnosti, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, výživné, podpory v nezaměstnanosti, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody aj. Nebude se sem zahrnovat příspěvek na bydlení, náhrady škody a finančních prostředků na odstranění následků živelných pohrom, peněžní pomoc obětem trestné činnosti, sociální výpomoci od zaměstnavatele, podpory z nadací a občanských sdružení, ze stipendií, odměn za darování krve, daňového bonusu, dávek sociální péče poskytovaných ze zdravotních důvodů nebo zvláštní příspěvek k důchodu pro účastníky národního boje za vznik a osvobození Československa.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.

ČÁSTKA EXISTENČNÍHO MINIMA PLATNÁ OD 1. 1. 2012 V KČ ZA MĚSÍC

Existenční minimum	2 200
--------------------	-------

Hlavní využití životního a existenčního minima je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina.

Životní a existenční minimum je využíváno také v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, při zjišťování nároku na dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích (u přídatku na dítě a porodného).

Životní minimum ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi doplatkem na bydlení.

TABULKA 1. PŘÍKLADY ŽIVOTNÍHO MINIMA RŮZNÝCH TYPŮ DOMÁCNOSTÍ V KČ ZA MĚSÍC

Jednotlivec	3 410
2 dospělí	$3\,140 + 2\,830 = 5\,970$
1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let	$3\,140 + 1\,740 = 4\,880$
2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let	$3\,140 + 2\,830 + 1\,740 = 7\,710$
2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let	$3\,140 + 2\,830 + 2\,140 + 2\,450 = 10\,560$
2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let	$3\,140 + 2\,830 + 1\,740 + 2\,140 + 2\,450 = 12\,300$

Zdroj: <http://socialka.eu/zivotni-minimum-2013/>

Společně posuzované osoby

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- manželé nebo registrovaní partneři,
  - rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,
  - jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.

Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.⁶

Soustavná příprava na budoucí povolání

Za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání se považuje:

a) studium na středních a vysokých školách v České republice s výjimkou

1. studia za trvání služebního poměru,

2. dálkového, distančního, večerního nebo kombinovaného studia na středních školách, je-li dítě v době takového studia výdělečně činné nebo má-li v době takového studia nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,

b) teoretická a praktická příprava pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením, prováděná podle předpisů o zaměstnanosti

c) studium na středních nebo vysokých školách v cizině, pokud podle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je postaveno na úroveň studia na středních nebo vysokých školách v České republice.

Studiem na středních školách se pro účely tohoto zákona rozumí studium:

a) na středních školách a konzervatořích, zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení,

b) na středních školách zřizovaných ministerstvy obrany, vnitra a spravedlnosti,

c) na vyšších odborných školách zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení

Studiem na vysokých školách se pro účely tohoto zákona rozumí studium na vysokých školách v bakalářském, magisterském a doktorském studijním programu.

---

⁶ Duková Ivana, Duka Martin, Kohoutková Ivana: *Sociální politika*. 1. vydání, Praha: Grada 2013, s. 105

Soustavná příprava na budoucí povolání na střední škole

Soustavná příprava dítěte na budoucí povolání na střední škole začíná nejdříve od počátku školního roku prvního ročníku školy. Jestliže žák začal plnit studijní povinnosti před tímto dnem, začíná jeho soustavná příprava na budoucí povolání dnem, kdy začal tyto povinnosti plnit.

Za soustavou přípravu dítěte na budoucí povolání na střední škole se považuje také:

- a) doba od skončení výuky v jednom školním roce do počátku následujícího školního roku, jestliže dítě pokračuje bez přerušení v dalším studiu,
- b) doba od úspěšného vykonání závěrečné nebo maturitní zkoušky, je-li tato zkouška konána v květnu nebo červnu, do konce období školního vyučování školního roku, v němž byla taková zkouška konána; to platí též, bylo-li v květnu nebo červnu konáno absolutorium,
- c) doba školních prázdnin bezprostředně navazujících na skončení studia nebo dobu uvedenou v písmenu b), není-li dále stanoveno jinak.

Dobu školních prázdnin nelze považovat za soustavou přípravu dítěte na budoucí povolání na střední škole, jestliže:

- a) dítě vykonávalo po celý kalendářní měsíc výdělečnou činnost,
- b) dítě mělo po celý kalendářní měsíc nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,
- c) výdělečná činnost a nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci na sebe v průběhu kalendářního měsíce navazují tak, že trvají po celý kalendářní měsíc,
- d) poslední ročník studia probíhal po dobu výkonu vojenské základní nebo náhradní služby nebo za trvání služebního poměru.

Soustavná příprava na budoucí povolání na vysoké škole

Soustavná příprava dítěte na budoucí povolání na vysoké škole začíná nejdříve dnem, kdy se dítě stává studentem vysoké školy, a končí dnem, kdy dítě ukončilo vysokoškolské studium.

Za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání se považuje také:

- a) doba od skončení studia na střední škole do dne, kdy se dítě stalo studentem vysoké školy, jestliže dítě pokračuje bez přerušení v dalším studiu,
- b) kalendářní měsíc, v němž dítě ukončilo řádně studium na vysoké škole, a dále kalendářní měsíc následující po kalendářním měsíci, v němž dítě ukončilo řádně studium na vysoké škole, pokud dítě nevykonává po celý tento měsíc výdělečnou činnost ani nemá po celý kalendářní měsíc nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,
- c) doba od ukončení studia na vysoké škole do dne, kdy se dítě stalo studentem téže nebo jiné vysoké školy, pokud studium na téže nebo jiné vysoké škole bezprostředně navazuje na ukončení studia na vysoké škole, nejdéle však doba tří kalendářních měsíců následujících po kalendářním měsíci, v němž dítě ukončilo studium na vysoké škole; to platí obdobně, jde-li o studium, které se považuje za studium na vysokých školách.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí může stanovit vyhláškou, které další studium, popřípadě výuka, jde-li o studium nebo výuku v České republice, se pro účely státní sociální podpory považuje z důvodu svého rozsahu a úrovně za studium na středních nebo vysokých školách.

Za povinnou školní docházku se pro účely tohoto zákona považuje též:

- a) pokračování žáků, kteří po splnění povinné školní docházky nezískali základní vzdělání, v základním vzdělávání,
- b) desátý ročník základního vzdělávání v základní škole speciální,
- c) pokračování žáků se zdravotním postižením v základním vzdělávání,
- d) kurz pro získání základního vzdělání organizovaný základní nebo střední školou ve formě denní výuky, který navštěvují osoby mladší 26 let, které nezískaly základní vzdělání.

Za povinnou školní docházku se považuje též období školních prázdnin bezprostředně navazující na ukončení období školního vyučování školního roku, v němž dítě dovrší poslední rok povinné školní docházky. Doba školních prázdnin uvedenou ve větě první nelze považovat za povinnou školní

docházku, jestliže dítě v této době vykonávalo výdělečnou činnost nebo mělo nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Započitatelné příjmy

S životním minimem se porovnávají všechny čisté peněžní příjmy jednotlivce nebo společně posuzovaných osob (z pracovní činnosti, z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, výživné atd.) s výjimkou:

- příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení a jednorázových sociálních dávek,
- příjmů z prodeje nemovitostí a odstupného za uvolnění bytu použitých k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby,
- náhrady škody a finančních prostředků na odstranění následků živelní pohromy,
- peněžní pomoci obětem trestné činnosti,
- sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem,
- podpory z prostředků nadací a občanských sdružení,
- stipendií,
- odměn za darování krve,
- daňového bonusu,
- příspěvku na péči (v okruhu společně posuzovaných osob),
- části příspěvku na úhradu potřeb dítěte, který náleží ze zdravotních důvodů,
- příspěvku na mobilitu a příspěvku na zvláštní pomůcku,
- zvláštního příspěvku k důchodu pro účastníky národního boje za vznik a osvobození Československa,

příjmů plynoucího na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z titulu spravedlivého zadostiučinění nebo z titulu smírného urovnání záležitostí.

Nezaopatřené dítě

Za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:

- a) se soustavně připravuje na budoucí povolání
- b) se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo
- c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Posuzování zdravotního stavu pro účely tohoto zákona upravuje zákon upravující organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Za nezaopatřené dítě nelze však považovat dítě, které je poživitelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně.

Oprávněná osoba

Oprávněnou osobou dle zákona č. 117/1995 Sb. rozumíme fyzickou osobu, která je na území České republiky hlášena k trvalému pobytu dle zákona č. 133/2000 Sb., anebo cizince podle zákona o pobytu cizinců na území ČR, kdy pro účely dávek státní sociální podpory se za trvalý pobyt cizince na území ČR považuje pobyt cizince hlášeného k pobytu, a to ode dne, kterým uplynulo 365 dnů ode dne hlášení. Tuto podmínku oprávněná osoba musí vždy splňovat.

O dávky - rodičovský příspěvek a porodné - může žádat jako oprávněná osoba i nezletilé dítě samo od dosažení věku 16 let, stalo-li se rodičem.

Pro dávky poskytované v závislosti na výši příjmu v rodině, musí podmínku splňovat všechny osoby společně posuzované. U nezletilých dětí,

které jsou svěřeny na území ČR do péče nahrazující péči rodičů nebo do ústavní péče, se podmínka k trvalému pobytu nevyžaduje. Okresní úřad individuálně posuzuje podmínky trvalého pobytu pro osoby, které již požádaly o udělení povolení k trvalému pobytu na území ČR, pokud by jejich výživa nebo výživa jejich dětí byla ohrožena.

Je nutno upozornit na skutečnost, že změnou zákona č. 325/1999 Sb., o azylantech (před 1.1.2000 nazývaných uprchlíky), se na azylanty rovněž od 1.4.2000 vztahuje podmínka 365 dnů nepřetržitého pobytu pro splnění podmínky trvalého pobytu pro účely dávek státní sociální podpory. To znamená, že mohou požádat o dávku i v rámci probíhajícího správního řízení o získání statutu azylanta.

Rozhodné období

Rozhodné období dle zákona č. 117/1995 Sb. je období, za které se zjišťuje rozhodný příjem.

Tímto obdobím je:

- u přídatku na dítě kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. října do 30. září následujícího kalendářního roku;
- u příspěvku na bydlení období kalendářního čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, v němž vznikl nárok na tyto dávky.

Princip zjišťování rozhodného příjmu za rozhodné období kalendářního roku předcházejícího datu 1.července platí ve všech případech posuzování nároku na přídatavek na dítě a nároku na příspěvek na dopravu, a to i v případech, kdy mezi tímto kalendářním rokem a dnem vzniku nároku uplyne poměrně dlouhá doba (např. více než jeden rok dlouhá).

Rozhodný příjem

Příjem rozhodný pro přiznání dávky se stanoví jako čistý měsíční průměr příjmů rodiny, připadající na rozhodné období. (zákona č. 117/1995 Sb.)

Jsou to příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDPř).

Jde o tyto druhy příjmů:

- a) neosvobozené od daně;
- b) osvobozené od daně.

Dále do příjmu rozhodného pro přiznání dávky patří:

- c) dávky nemocenského pojištění (péče) a důchodové pojištění;
- d) hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání;
- e) příjmy vyplacené ze zahraničí (popř. po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku), pokud nebyly tyto příjmy již započteny v příjmech pro účely stanovení rozhodného příjmu;
- f) rodičovský příspěvek a zaopatřovací příspěvek pro nárok na přídavek na dítě a příspěvek na bydlení.⁷

Při stanovení příjmu rozhodného pro přiznání dávky zahrnujeme do skupiny neosvobozené od daně tyto příjmy:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky,
- příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy.

---

⁷ <http://www.vyplata.cz/statnisocialnipodpora/zakladnipojmyssp.php>

Tyto příjmy se snižují o:

- výdaje, vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů;
- další výdaje, odpočítávané z takových příjmů podle ZDPř;
- pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pokud nebyly pojistné a příspěvek zahrnuty již do výdajů;
- daň z příjmů, připadající na tyto příjmy.

Do skupiny osvobozené od daně se zahrnují následující příjmy:

- příjmy z prodeje nemovitostí, bytů nebo nebytových prostor,
- příjmy z provozu malých vodních elektráren do výkonu 1 MW, větrných elektráren, tepelných čerpadel, solárních zařízení, zařízení na výrobu a energetické využití bioplynu a dřevoplynu,
- příjem přijatý v rámci vyživovací povinnosti nebo náhrada za tento příjem podle zákona o rodině nebo obdobná plnění, poskytovaná ze zahraničí,
- stipendia ze státního rozpočtu a z prostředků veřejné vysoké školy a obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí,
- plnění poskytovaná ozbrojenými silami vojákům základní (náhradní) služby, žákům škol, kteří nejsou vojáky v činné službě, a vojákům v záloze, povolaným na cvičení,
- kázeňské odměny, poskytované příslušníkům ozbrojených sil a sborů,
- výsluhové náležitosti a přídavek na bydlení u vojáků z povolání a nároky související se skončením služebního poměru příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů,
- příjmy z převodu členských práv družstva, z převodu majetkových podílů na transformovaném družstvu nebo z převodu účasti na obchodních společnostech, nejde-li o prodej cenných papírů,
- úrokové příjmy zahraničních osob, které jim plynou z dluhopisů, vydávaných v zahraničí poplatníky se sídlem v ČR nebo Českou republikou,
- příjmy z prodeje cenných papírů, nabytých poplatníkem v rámci kuponové privatizace; příjmy z prodeje ostatních cenných papírů, přesáhne-li

doba mezi nabytím a prodejem dobu šesti měsíců, nebo příjmy z vrácení zaměstnaneckých akcií;

- náhrady za ztrátu na služebním příjmu (platu), poskytované příslušníkům ozbrojených sil a sborů;
- mzdové vyrovnání, vyplácené podle zvláštních předpisů ve výši rozdílu mezi dávkami nemocenského pojištění;
- zvláštní příplatek poskytovaný v cizí měně příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních sborů, vyslaných v rámci jednotek mírových sil OSN mimo území ČR;

Příjmy uvedené ve skupině osvobozené od daně, se snižují o tyto položky:

- výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů;
- další výdaje, odpočítávané podle ZDPř.⁸

Za příjem OSVČ bude považováno nejméně 50 % průměrné mzdy v národním hospodářství. Od 1. července 2004 se při stanovení rozhodného příjmu tímto způsobem postupuje, jde-li o příspěvek na bydlení. Od 1. října 2004 se takto postupuje také u přídatku na dítě.

Do rozhodného příjmu se započítává každý příjem samostatně. Žádný z takových příjmů nelze snížit o ztrátu z jiného druhu příjmů ani o ztrátu ze stejného druhu příjmů, k níž došlo za jiné období než za období, za něž se rozhodný příjem snižuje.

Do rozhodného příjmu se nezahrnují příjmy nezaopatřených dětí za měsíce červenec a srpen.

U příjmů ze skupiny osvobozené od daně, pak v tom kalendářním roce, v němž byly vyplaceny, s výjimkou náhrady za ztrátu důchodu a odstupného v hornictví, které se započítávají v tom kalendářním roce, v němž byly plátcem zaúčtovány.

V kalendářním roce, v němž byly vyplaceny, nebo zaúčtovány se započítávají tyto příjmy:

- dávky důchodového pojištění;
- příjmy z hmotného zabezpečení uchazečů o zaměstnání;

---

⁸ <http://www.vyplata.cz/statnisocialnipodpora/zakladnipojmyssp.php>

- rodičovský příspěvek a zaopatřovací příspěvek pro nárok na příspěvek na dítě a příspěvek na bydlení;
- příspěvek na dítě pro nárok na příspěvek na bydlení.
- dávky nemocenského pojištění

Jestliže je rozhodným obdobím, kalendářní čtvrtletí, pak se započítávají následující příjmy v tom kalendářním čtvrtletí, v němž byly zaúčtovány nebo vyplaceny. Jsou to:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky;
- náhrada za ztrátu na důchodu, přiznaná podle ZP za dobu před 1. lednem a vyplácená po 31. prosinci 1992;
- odstupné v hornictví;
- dávky nemocenského pojištění (péče).
- příjmy z kapitálového majetku;
- příjmy z pronájmu;
- ostatní příjmy.

Je-li rozhodným obdobím kalendářní čtvrtletí a v tomto rozhodném období osoba podle svého prohlášení vykonávala činnost, z níž má příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti, započítává se jako příjem z této činnosti do rozhodného příjmu:

- buď částka odpovídající měsíčnímu průměru, stanovenému z příjmů z uvedené činnosti za kalendářní rok (byla-li v něm taková činnost vykonávána), který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku, na které se dávka přiznává, nejméně však částka odpovídající nejméně 25 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za kalendářní rok; průměr se stanoví za kalendářní měsíce, v nichž osoba podle svého prohlášení vykonávala alespoň po část kalendářního měsíce činnost, z níž měla příjmy z podnikání nebo samostatné výdělečné činnosti;
- nebo částka odpovídající částce životního minima osoby společně posuzované, která podle svého prohlášení v kalendářním roce bezprostředně předcházející kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od

1. července do 30. června následujícího kalendářního roku, na které se dávka přiznává, nevykonávala činnost, z níž by měla příjem z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti (účinnost od 1.4.2000 podle zákona č. 360/1999 Sb.).⁹

Pokud je rozhodným obdobím kalendářní rok, započtou se příjmy ze zahraničí, pokud byly předmětem daně z příjmu v tom kalendářním roce, v němž byly předmětem této daně. V ostatních případech se příjmy ze zahraničí započtou v tom rozhodném období, v němž byly vyplaceny. Jsou-li příjmy ze zahraničí vypláceny v cizí měně, přepočtou se na Kč podle kurzu, vyhlášeného Českou národní bankou, platného k prvnímu dni rozhodného období, za které se zjišťuje rozhodný příjem.

Výdělečná činnost

Na výdělečné činnosti jsou závislé některé druhy dávek státní sociální podpory. Samotné vymezení pojmu výdělečná činnost (zákona č. 117/1995 Sb.) je důležité pro posuzování nezaopatřenosti dítěte, pro nárok na rodičovský příspěvek.

Podle zákona č. 242/1997 Sb. (s účinností od 1. 1. 1998) se již nezkoumá účast na důchodovém ani nemocenském pojištění a výdělečná činnost je posuzována s ohledem na ustanovení zákona č. 155/1995 Sb., kdy za osoby výdělečně činné jsou považovány osoby, mající příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Výdělečnou činností se rozumí činnost:

- v ČR, která zakládá účast na nemocenském pojištění (péči);
- osoby samostatně výdělečně činné, přičemž za osobu samostatně výdělečně činnou se považuje osoba, která se za takovou osobu považuje pro účely důchodového pojištění;
- vykonávaná v zahraničí za účelem dosažení příjmu.

---

⁹ <http://www.vyplata.cz/statnisocialnipodpora/zakladnipojmyssp.php>

Činnost musí být vykonávána v takovém rozsahu a za takových podmínek, aby zakládala účast na nemocenském pojištění. Účast nezakládá např. příležitostné, nahodilé jednorázové zaměstnání.

U osob samostatně výdělečně činných je výdělečná činnost dána jejich účastí na důchodovém zabezpečení. To proto, že u tohoto okruhu osob je nemocenské pojištění dobrovolné, a nezahrnuje tedy všechny osoby, vykonávající samostatnou výdělečnou činnost.

U výdělečné činnosti vykonávané v zahraničí, jejímž účelem je dosažení příjmu, se nezkoumá, v jakém rozsahu je vykonávána. Pro účely státní sociální podpory je tato činnost vždy činností výdělečnou.

Rodina

Za rodinu se považuje pro účely zákona o státní sociální podpoře zákona č. 117/1995 Sb. oprávněná osoba a společně s ní posuzované osoby, není-li dále stanoveno jinak. Jestliže není posuzovaných osob, považuje se za rodinu sama oprávněná osoba.

Společně posuzovanými osobami jsou:

- nezaopatřené děti;
- nezaopatřené děti a rodiče těchto dětí, přičemž za rodiče se považují rovněž osoby, jimž byly nezaopatřené děti svěřeny do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, manžel rodiče nebo uvedené osoby, vdovec nebo vdova po rodiči nebo uvedené osobě a druh (družka) rodiče nebo uvedené osoby;
- manželé nebo druh a družka, nejde-li o rodiče posuzované dle textu v předcházejícím bodu;
- nezaopatřené děti, jejich rodiče, pokud jsou nezaopatřenými dětmi a jsou osamělí, a rodiče těchto rodičů.

Výše uvedené osoby jsou společně posuzovanými osobami za podmínky, že s oprávněnou osobou žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. Tato podmínka se považuje vždy za splněnou, jde-li o:

- nezletilé nezaopatřené dítě a jeho rodiče; bylo-li nezletilé nezaopatřené dítě rodičů svěřeno do střídavé nebo společné výchovy, posuzuje se toto dítě s rodičem na základě dohody rodičů, přičemž tuto dohodu lze změnit vždy jen k 1. dni kalendářního čtvrtletí;
- zletilé nezaopatřené dítě a jeho rodiče, jestliže jsou v témže bytě hlášeni k trvalému pobytu;
- manželé.

Jestliže je nezaopatřené dítě v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti a mládež, považuje se za rodinu samo toto dítě.

V případě příspěvku na bydlení (kromě dětí v přímém zaopatření ústavu) se považují za rodinu všechny osoby, které jsou v témže bytu hlášeny k trvalému pobytu. Když některá ze společně posuzovaných osob prokazatelně byt nejméně po dobu 3 měsíců neužívá, může Okresní Úřad rozhodnout, že se k ní při posuzování nároku a na jeho výši nepřihlíží, i když je v bytě hlášena k trvalému pobytu.

Za osamělého rodiče se pro účely tohoto zákona považuje rodič, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem. K druhovi (družce) se jako ke společně posuzované osobě přihlíží, žije-li s oprávněnou osobou alespoň 3 měsíce.

V odůvodněných a naprosto prokazatelných případech, kdy osoby spolu prokazatelně po dobu 3 měsíců nežijí (např. rozvedený manžel je stále hlášen k trvalému pobytu v bytě, kde žije jeho původní rodina), může Okresní Úřad rozhodnout, že se tato osoba neposuzuje jako osoba společně posuzovaná a je třeba o to požádat.

Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních zdržují mimo místo, kde jsou hlášeny k trvalému pobytu.

Osoba, která je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, se nepovažuje za osobu společně posuzovanou po uplynutí 1. kalendářního měsíce trvání vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Pokud na dobu vazby navazuje doba výkonu trestu odnětí svobody, obě doby se pro stanovení kalendářního měsíce sčítají.

Normativní náklady na bydlení

Normativní náklady se využívají při výpočtu výše příspěvku na bydlení. Jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Normativní náklady na bydlení jsou počítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících.

V zákoně č. 117/1995 Sb. jsou částky normativních nákladů, které jsou každý rok novelizovány. Od 1.1.2013 platí nařízení vlády č. 482/2012 Sb..

Nepříznivý zdravotní stav

Určitá skupina dávek a jejich výše je závislá na zdravotním stavu oprávněné osoby, případně společně posuzovaných osob. Proto je třeba vymezit pojem nepříznivý zdravotní stav dle (vyhlášky č. 359/2009 Sb.). Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se považuje takový, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než 1 rok. Tento pojem je vymezen ve třech rovinách označovaných jako stupně, a to:

- od 35 % do 49 %, tzv. invalidita prvního stupně;
- od 50 % do 69 %, tzv. invalidita druhého stupně;
- od 70 % do 100 %, tzv. invalidita třetího stupně.

Klasifikaci zdravotního postižení podle jednotlivých stupňů a způsob jejich posuzování stanoví ministerstvo práce a sociálních věcí vyhláškou.

Posuzování zdravotního stavu pro výše uvedené účely upravuje zvláštní zákon (582/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

1.5 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupinou jsou dávky, které jsou poskytovány v závislosti na výši příjmu, tzv. testované, druhou skupinou jsou ostatní dávky.¹⁰

Dávky testované:

- přídavek na dítě
- příspěvek na bydlení

Ostatní dávky:

- rodičovský příspěvek
- porodné
- pohřebné

1.5.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní dávkou pro rodiny s nezaopatřenými dětmi, která přispívá ke krytí nákladů spojených s výchovou a výživou dítěte. Jde přitom o dávku, která je nárokem dítěte, i když za nezletilé dítě uplatňuje tento nárok jeho zákonný zástupce. Za rozhodný příjem při posuzování nároku na tuto dávku se považuje předchozí kalendářní rok. Za příjem se považuje i rodičovský příspěvek. Výše přídavku na dítě od 1. ledna 2010 činí za kalendářní měsíc, jde-li o nezaopatřené dítě ve věku:

- a) do 6 let 500 Kč,
- b) od 6 do 15 let 610 Kč,

---

¹⁰ Břeská, Naděžda – Burdová, Eva – Vránová, Lucie. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady k l. 6. 2010*. 13. vydání. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-80-7263-609-9, s. 85-91.

c) od 15 do 26 let 700 Kč,
jestliže rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40

1.5.2 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Poskytování příspěvku podléhá testování příjmů rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí. Za příjem se považují i příspěvek na dítě a rodičovský příspěvek.

Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže:

- jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35), a zároveň
- součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35) není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.

Náklady na bydlení tvoří u nájemních bytů nájemné a náklady za plnění poskytované v souvislosti s užíváním bytu, u družstevních a bytů vlastníků srovnatelné náklady, vyčíslené v zákoně o státní sociální podpoře. Plus u všech bytů náklady za energie, vodné a stočné, odpady, vytápění. Pro nárok a výši příspěvku se berou v úvahu průměrné náklady zaplacené za předchozí kalendářní čtvrtletí.

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Normativní náklady na bydlení jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících.

Výše částek normativních nákladů na bydlení činí pro období od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 pro:

Tabulka 2. Bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 v Kč měsíčně					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	7 489	5 964	5 687	4 858	4 665
2	10 750	8 663	8 284	7 150	6 886
3	14 637	11 908	11 412	9 929	9 584
4 a více	18 307	15 017	14 419	12 631	12 214

Zdroj: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni

Tabulka 3. Bydlení v družstevních bytech a bytech vlastníků

Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 v Kč měsíčně					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	4 396	4 396	4 396	4 396	4 396
2	6 557	6 557	6 557	6 557	6 557
3	9 131	9 131	9 131	9 131	9 131
4 a více	11 615	11 615	11 615	11 615	11 615

Zdroj: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni

Výše příspěvku na bydlení se stanoví jako rozdíl mezi náklady na bydlení (normativními náklady na bydlení) a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35).

Výplata příspěvku na bydlení je časově omezena na 84 měsíce v období posledních 10 kalendářních let. Toto omezení neplatí pro domácnosti sestávající výlučně z osob starších 70 let a pro osoby se zdravotním

postižením, které bydlí v pro ně postavených nebo upravených bytech. Lhůta 84 měsíce se začíná počítat od 1. 1. 2012.

1.5.3 Rodičovský příspěvek

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte.

Pro stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění. Jestliže alespoň jednomu z rodičů v rodině lze stanovit k datu narození nejmladšího dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu, rodič si může volit výši a tím i délku pobírání rodičovského příspěvku. V případě, že denní vyměřovací základ lze stanovit u obou rodičů, vychází se z toho, který je vyšší.

Maximální měsíční výše rodičovského příspěvku se stanoví ve vazbě na denní vyměřovací základ: pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno 7 600 Kč, rodičovský příspěvek může činit nejvýše 7 600 Kč; pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu převyšuje 7 600 Kč, je výše rodičovského příspěvku omezena touto částkou, maximálně však výše rodičovského příspěvku může činit 11 500 Kč měsíčně.¹¹

Rodič si může volit výši rodičovského příspěvku až do částky 7 600 Kč také v případě, když ke dni narození nejmladšího dítěte v rodině nelze stanovit denní vyměřovací základ jen proto, že během pobírání rodičovského příspěvku z titulu péče o dříve narozené dítě uplynula podpůrní doba pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství a nárok na rodičovský příspěvek na nejmladší

---

¹¹ <http://www.mpsv.cz/cs/2>

dítě v rodině vzniká bezprostředně po nároku na rodičovský příspěvek náležející na starší dítě.

Pokud ani jednomu z rodičů nelze uvedený vyměřovací základ stanovit, náleží rodičovský příspěvek v pevných měsíčních částkách 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku a následně ve výši 3 800 Kč do 4 let věku dítěte.

Volbu výše rodičovského příspěvku je oprávněn provést jen rodič, který uplatnil nárok na rodičovský příspěvek, měnit tuto volbu lze jedenkrát za tři měsíce, a to i v případě, že došlo u rodičovského příspěvku ke změně oprávněné osoby.

Jestliže nejmladšímu dítěti v rodině, které zakládá nebo by zakládalo nárok na rodičovský příspěvek, náleží příspěvek na péči, rodičovský příspěvek nenáleží.

Podmínka bydliště na území České republiky musí být splněna jak u oprávněné osoby, tak u dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek.

Podmínka osobní celodenní péče se považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží i v kalendářním měsíci, v němž:

- dítě se narodilo,
- rodič měl po část měsíce z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytnuté v souvislosti s porodem,
- osoba dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu,
- dítě dovršilo věk 4 let, do kterého náleží rodičovský příspěvek,
- dítě nebo rodič zemřeli,
- rodič převzal do péče vlastní dítě, které předtím bylo na základě rozhodnutí příslušného orgánu svěřeno do péče jiné osoby nebo bylo umístěno v ústavu nebo bylo více než 3 kalendářní měsíce v péči zdravotnického zařízení.¹²

---

¹² <http://www.mpsv.cz/cs/2>

Podmínka osobní celodenní péče se považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží i v případech, kdy:

- dítě mladší 2 let navštěvuje jesle nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci,
- dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu nebo její třídu zřízenou pro zdravotně postižené děti či jesle se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,
- zdravotně postižené dítě pravidelně navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně,
- dítě navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně, pokud jeho oba rodiče nebo osamělý rodič jsou osobami závislými na pomoci jiné osoby ve stupni III a IV,
- rodič zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou v době, kdy je výdělečně činný nebo studuje.¹³

Příjem rodiče není sledován. Při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič výdělečnou činností zlepšovat sociální situaci rodiny. Nezkoumá se ani nárok na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci. V dnešní době se mnoho matek, kvůli špatné ekonomice, rozhodne pro zlepšení finanční situace v rodině, a to tak, že si hledá alespoň zkrácený pracovní úvazek. Ale jsou i takové matky, které si hledají práci na plný úvazek, protože si vydělají více peněz. Této problematice se budu věnovat podrobněji v praktické části.

Jestliže v rodině jeden z rodičů má z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem, rodičovský příspěvek náleží, pouze je-li vyšší než dávky nemocenského pojištění. V tomto případě je doplacen rozdíl mezi rodičovským příspěvkem a uvedenými dávkami.

---

¹³ <http://www.mpsv.cz/cs/2>

Pokud se v rodině narodí další dítě, nárok na rodičovský příspěvek na starší dítě zaniká, a to i v případě, že na narozené dítě náleží rodičovský příspěvek ihned od narození ve stejné výši, v jaké náleží doposud na starší dítě. Změnu je nezbytné ohlásit příslušnému orgánu, aby nevznikl přeplatek na dávce.

Pokud byl rodiči vyplacen rodičovský příspěvek a přitom nesplnil podmínky pro výplatu příspěvku, je rodič povinen vrátit příslušnému úřadu vyplacené částky za období, kdy mu rodičovský příspěvek nenáležel.

Rodiče, kterým vznikl nárok na rodičovský příspěvek podle právní úpravy platné do 31. 12. 2011, mohou buď čerpat rodičovský příspěvek podle původní právní úpravy, nebo kdykoli po 1. 1. 2012 písemně požádat o změnu rodičovského příspěvku podle nové právní úpravy, přičemž částky rodičovského příspěvku vyplacené před 1. 1. 2012 se započítají do celkové částky 220 000 Kč. Toto se netýká rodičů, kteří pečují o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené.

V souvislosti se zásadní změnou konstrukce rodičovského příspěvku, zánikem speciálních posudkových kritérií pro posuzování zdravotního stavu pro účely dávek státní sociální podpory a vyloučením souběhu s příspěvkem na péči u dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek, je přechod dosavadních nároků na rodičovský příspěvek rodičů pečujících o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené a povinnosti s tím související podrobně upraven. Nárok na rodičovský příspěvek, který se poskytoval podle dosavadních předpisů při péči o zdravotně postižené dítě, které bylo k 1. 1. 2012 mladší 3 let, se nadále poskytuje ve výši 7 600 Kč do 3 let věku dítěte, pokud toto dítě nemá nárok na příspěvek na péči. Má-li takové dítě nárok na příspěvek na péči, musí rodič do 31. 1. 2012 zvolit jednu z těchto dávek a druhá se odejme. Aby měli všichni rodiče možnost volit do konce ledna 2012 mezi rodičovským příspěvkem (ve výši 7 600 Kč měsíčně do 3 let věku dítěte) a příspěvkem na péči, stanoví se zároveň, že všechny děti starší jednoho roku, které zakládají nárok na rodičovský příspěvek z titulu svého zdravotního postižení, se nejdéle do

31. 12. 2012 považují za osoby závislé na péči jiné osoby ve stupni I nebo II a mají nárok na příspěvek na péči.

1.5.4 Porodné

Porodné je dávka poskytovaná v závislosti na výši příjmu, kterou se rodině s nízkými příjmy jednorázově přispívá na náklady související s narozením prvního dítěte. Nárok na porodné je vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v kalendářním čtvrtletí předcházejícím kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo, musí být nižší než 2,4násobek životního minima rodiny. Do rozhodného příjmu se nezapočítává rodičovský příspěvek a přídavek na dítě.

Porodné náleží ženě, která porodila své první živé dítě nebo které se současně s prvně narozeným živým dítětem narodilo další živé dítě nebo děti. Jestliže žena, která dítě porodila, zemřela, splnila podmínky nároku na porodné a dávka jí nebo jiné osobě nebyla vyplacena, má na porodné nárok otec dítěte.

Nárok na porodné má rovněž osoba, která převzala dítě mladší jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů, za stejných podmínek (rozhodný příjem rodiny do 2,4násobku životního minima, první dítě nebo současně narozené děti).

Porodné náleží v rodině pouze jednou, a to buď na první živě narozené nebo na první dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů.

Porodné je stanoveno pevnou částkou a činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě. Narodilo-li se s prvním živě narozeným dítětem další živě narozené dítě nebo děti, činí výše porodného 19 500 Kč.¹⁴

Podmínky přiznání porodného:

- Příjem rodiny nesmí být vyšší než 2,4 násobek životního minima. Pro stanovení životního minima se přitom započítává i narozené dítě/děti.

---

¹⁴ Zákon č. 117/1995 Sb. ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře

- To znamená, že na porodné u prvního dítěte dosáhnou pouze rodiny s příjmem pod 16 992 Kč měsíčně (matka a otec žijící ve společné domácnosti bez dalších osob kromě narozeného dítěte). *Příklad výpočtu* $(2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600) \times 2,4$.
- U matky samoživitelky se hranice snižuje na 10 752 Kč, tj. $(2\ 880 + 1\ 600) \times 2,4$.
- Do limitu čistých příjmů se počítají nejen výtěžky ze zaměstnání nebo podnikání, ale také sociální dávky, podpora v nezaměstnanosti či výživné.
- O porodné se žádá na příslušném úřadě Státní sociální podpory - v místě trvalého bydliště. Doba jeho výplaty se liší (dané místem) - obecně se dá říci, že vyplacení trvá týden až měsíc od podání žádosti.
- Při vyplnění a podání žádosti potřebujete váš občanský průkaz a rodný list dítěte (případně jeho ověřenou kopii).¹⁵

1.5.5 Pohřebné

Na pohřebné má nárok osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Výše pohřebného je stanovena pevnou částkou 5 000 Kč.

1.6 Možnosti změn systému státní sociální podpory

Vytvoření systému státní sociální podpory bylo svým pojetím, rozsahem i technickým řešením nejvýznamnějším transformačním opatřením v rekonstrukci systému sociálního zabezpečení na systém sociální ochrany v uplynulém období.

Vedle změny konstrukce jednotlivých dávek došlo i ke změně jejich plátce, neboť dříve byly dávky vypláceny zaměstnavatelskými organizacemi a

¹⁵ Zákon č. 117/1995 Sb. ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře

okresními správami sociálního zabezpečení. Vzhledem k tomu, že přechod k adresnému systému je provázen sledováním a vyhodnocováním většího množství údajů, bylo nezbytné pověřit výplatou těchto dávek orgány státní správy.

System státní sociální podpory byl zaveden do praxe ve dvou etapách. Od 1.10.1995 nabyla účinnosti ustanovení zákona týkající se dávek poskytovaných bez ohledu na výši příjmu společně posuzovaných osob, od 1.1.1996 ustanovení zákona, na jejichž základě jsou poskytovány dávky, jejichž výše je závislá na výši příjmu společně posuzovaných osob.¹⁶

Analýza systému adresnosti státních dávek ukázala, že se záměry podařilo vcelku naplnit. Zvýšila se úroveň dávek u nízkopříjmových skupin, systém je plně funkční. Na základě existujících analýz a rozborů lze učinit několik závěrů a doporučení z hlediska další koncepce systému státní sociální podpory.

Doba poskytování rodičovského příspěvku je v naší zemi z celé Evropy nejdelší.

Pokud je v evropských systémech koncipována dávka, jejímž cílem je přispět rodině s nízkým příjmem k částečné úhradě nákladů na bydlení, je tato sociální událost řešena poskytováním jedné dávky.

Je účelné analyzovat všechny souvislosti a možnosti propojení sociálního a daňového systému.

Z hlediska alternativ změn parametrů systému státní sociální podpory přichází do úvahy především tyto varianty:

- sjednocení výše přídatku na dítě,
- poskytování rodičovského příspěvku ve více úrovních,
- upravit nastavení parametrů rodičovského příspěvku,
- upravit nastavení parametrů porodného,
- zvážít účelnost některých dávek.¹⁷

Hledání možností úprav stávajících parametrů nelze posuzovat izolovaně, je nutno vycházet z toho, že celý systém dávek státní sociální podpory tvoří jeden celek. Je třeba mít na zřeteli, že řada opatření je vždy

¹⁶ Krebs Vojtěch a kolektiv: *Sociální politika 4.vyd. Praha:ASPI, a.s., 2007. s. 262*

¹⁷ Krebs Vojtěch a kolektiv: *Sociální politika 4.vyd. Praha:ASPI, a.s., 2007. s. 262*

zpolitizována. To se plně projevilo v návrzích úprav, které byly přijaty před volbami v roce 2006, které znamenaly enormní nárůst nákladů na státní sociální podporu. Netestované dávky jsou větší než dávky testované. Způsob stanovení dávek státní sociální podpory znamená do budoucna takové nároky, že je neudržitelný.

2 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy pro pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikace, kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci, důchodové pojištění, nemocenské pojištění, úrazové pojištění, sociální péči, péči o pracovní podmínky žen a mladistvých, právní ochranu mateřství, péči o rodinu a děti, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, a pro další otázky sociální politiky.

Agenda MPSV. Konkrétně zajišťuje agendy v oblastech:

- státní sociální podpory, sociální péče a pomoci v hmotné nouzi,
- sociálních služeb,
- rodinné politiky a sociálně-právní ochrany dětí,
- příjmové politiky a analýz vývoje příjmové situace obyvatelstva,
- státní bytové politiky z hlediska jejich sociálních aspektů,
- důchodové a nemocenské pojištění,
- posudkové služby,
- služeb zaměstnanosti a trh práce,
- dotační politiky ministerstva v oblasti poskytování dotací územně správním celkům na zajištění výplaty dávek,
- mzdové politiky
- bezpečnost práce a pracovního prostředí a pracovněprávní legislativy,
- kolektivního vyjednávání,
- mezinárodní spolupráce v sociální oblasti,
- finanční pomoci z Evropského sociálního fondu,
- migrace a integrace cizinců.¹⁸

---

¹⁸ Tomeš, Igor a kolektiv: *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2 vyd. Praha: Portál 2009 s. 90.

2.1 Historický vývoj Ministerstva práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí v současném pojetí bylo zřízeno v roce 1990 v souvislosti se změnami v organizaci a působnosti ministerstev České republiky. Historicky navazuje na Ministerstvo sociální péče ČSR založené v roce 1918, které spravovalo sociální péči, bytovou a stavební péči, všeobecné věci sociálněpolitické, sociální pojištění, péči o válečné poškozence a o výrobní a pracovní družstva invalidů a dělníků. Při obnově ČSR v roce 1945 vzniklo ministerstvo práce a sociální péče, to bylo po komunistickém převzetí moci v roce 1948 zrušeno a podle sovětského modelu nahrazeno Státní komisí pro práce a mzdy a Státním úřadem důchodového zabezpečení. Nemocenské pojištění bylo předáno odborům. Část úkolů sociální péče převzalo ministerstvo vnitra. V roce 1968 vzniklo Federální ministerstvo práce a sociálních věcí a České ministerstvo práce a sociálních věcí, které řídilo Český úřad důchodového zabezpečení. Na nový resort přešli pracovníci ze Státní plánovací komise, Státní mzdové komise, Populační komise. Nemocenské pojištění spravovala Ústřední rada odborů (zánik při rozpadu federace k 31. 12. 1992).¹⁹

2.2 Úkoly Ministerstva práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí v okruhu své působnosti plní zejména úkoly stanovené v zákonech a jiných obecně závazných právních předpisech, při své činnosti řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády. Úkoly ministerstva práce a sociálních věcí vyplývají z obecných zákonů (týkajících se zřízení ústředních orgánů, rozpočtových pravidel, státního rozpočtu, účetnictví, inventarizace a správy majetku, archivní a spisové služby, finanční kontroly, statistické služby) a z vlastních zákonů resortu, včetně souvisejících vyhlášek, nařízení a sdělení.

---

¹⁹ Tomeš, Igor a kolektiv: *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2 vyd. Praha: Portál 2009 s. 91

- Vytváří koncepce a metodiku a komplexně koordinuje, rozhoduje ve správním řízení a řídí agendy patřící do jeho působnosti.
- Předkládá za resort podklady potřebné pro sestavení návrhů státních rozpočtů republiky a pro přípravu jiných opatření širšího dosahu, zaujímá stanovisko návrhům, které předkládají vládě jiná ministerstva, pokud se týkají jeho působnosti.
- Zajišťuje právní úpravu věcí patřící do jeho působnosti - vytváří zákony a jiné právní předpisy, zabezpečuje sjednávání mezinárodních smluv.
- Zpracovává výklady k předpisům ve své působnosti a sleduje jejich aplikaci.
- Metodicky řídí úřady práce, krajské a kompetentní obecní úřady a orgány činné v oblasti sociálních dávek, sociálních služeb a dávek v nezaměstnanosti.
- Vytváří koncepci, zajišťuje a garantuje odbornou náplň zvláštní odborné způsobilosti zaměstnanců v sociální oblasti.
- Vytváří, realizuje a spolupodílí se na národních koncepcích a programech v oblastech své působnosti - například koncepci boje proti chudobě a sociálnímu vylučování, přípravy na stárnutí, boje proti domácími násilí, zaměstnanosti, prevence kriminality mládeže, protidrogové politiky, politiky v oblasti národnostních a etnických menšin.
- Vypracovává stanoviska k návrhům právních předpisů jiných resortů v rámci meziresortního připomínkového řízení.
- Poskytuje konzultace úřadům, krajům, obcím i občanům - pravidelné konzultační dny pro veřejnost.
- Kontroluje v rámci své působnosti a za podmínek stanovených zákonem. Atd...

2.3 Strategie současného ministerstva práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí usiluje o strategickou orientaci na realizaci klíčových priorit rozvoje země. V tomto úsilí se opírá o již zpracované, přijaté nebo připravované strategické dokumenty:

- Strategie rozvoje lidských zdrojů,
- Strategie udržitelného rozvoje,
- Zpráva o lidském rozvoje,
- Společné memorandum o sociálním začleňováním.

Této orientaci vytváří obecný rámec Lisabonská strategie EU a další dokumenty a politiky EU směřující sociální politiku jednotlivých členských zemí EU - Charta Společenství o základních právech pracujících, Evropská strategie zaměstnanosti, politika rovných příležitostí, hospodářské a sociální soudržnosti apod. To předpokládá odklon od dosud převažujícího soustředění na záchrannou funkci sociální politiky směrem k funkci pojišťující proti nepříznivým dopadům sociálních událostí a k funkci povzbuzující a rozvíjející lidský potenciál.

2.3.1 Hlavní cíle a priority české sociální politiky

- Vytváření a udržování soudržné sociální struktury společnosti tak, aby příjmové a majetkové rozdíly účelně motivovali k vlastní aktivitě, pracovnímu úsilí a rozvoji schopností, zároveň nevedly k růstu nežádoucích rozdílů mezi bohatými a chudými, zajišťovaly nezbytnou pomoc ve stavu nouze a chudoby.
- Strategie sociální ochrany a sociálního začleňování (Národní akční plán sociálního začleňování) stanovuje cíle:
  - Zajistit dostupnost zdrojů, práv a služeb potřebných k účasti ve společnosti, prevence a řešení sociálního vyloučení a boj se všemi podobami diskriminace vyvolávající sociální vyloučení.

- Zajistit aktivní sociální začlenění pro všechny jak prostřednictvím podpory účasti na trhu práce, tak potíráním chudoby a sociálního vyloučení.

- Zajistit dobrou koordinaci politiky sociálního začleňování tak, aby došlo k zapojení všech úrovní vlády a relativních aktérů, včetně osob zažívajících chudobu. Zajistit, aby politiky sociálního začleňování byly efektivní a účinné a byly zohledněny ve všech příslušných veřejných politikách, včetně hospodářských a rozpočtových politik, politik vzdělávání a odborné přípravy a programů strukturálních fondů (zejména Evropského sociálního fondu).

- Větší motivace občanů v rámci systému nepojistných dávek a jejich provázanost na daňový systém, což vede:
  - k posilování sociální suverenity občanů a rodin s dětmi,
  - ke snižování jejich závislosti na státu,
  - k motivaci k práci a řešení problémů vlastními silami,
  - k opatření proti zneužívání sociálních dávek.
- Realizace důchodové reformy na základě shody rozhodujících politických sil založená na povinném důchodovém pojištění a na individuálním dobrovolném penzijním připojištění.
- Stagnace míry nezaměstnanosti a vytvoření předpokladů pro její postupné snižování s cílem zachování vysoké míry účasti obyvatelstva v legálních formách ekonomické činnosti, včetně účinné regulace mezinárodní pracovní migrace (Národní plán zaměstnanosti).
- Odstraňování všech forem diskriminace na trhu práce, zejména rozvojem rovných příležitostí mužů a žen (Národní plán rovnosti mužů a žen) a aktivní politiky vůči zdravotně postiženým občanům (Akční plán na podporu práv a plného zapojení osob se zdravotním postižením).
- Podpora rodiny s nově koncipovanou rodinnou politikou, jejímž cílem je posílit pozici rodiny v české společnosti, vytvořit všestranně příznivější společenské klima i podmínky pro rodinu a

umožnit lidem sloučení profesních a rodičovských rolí (Národní plán na podporu rodin s dětmi).

- Podpora seniorů s prioritou udržet a zvýšit zaměstnanost starších pracovníků (Národní program přípravy na stárnutí).
- Imigrační politika zmírňující negativní důsledky demografického stárnutí obyvatelstva a nerovnováhy trhu práce. Česká republika vytváří podmínky pro jednodušší začlenění občanů třetích zemích do české společnosti (Koncepce integrace cizinců).²⁰

2.4 Organizační členění ministerstva práce a sociálních věcí

Ministerstvo řídí ministr jako člen vlády a reprezentuje je navenek. Ministrovi pomáhají jeho poradci, ti pro něho připravují stanoviska k materiálům pro jednání vládních a ostatních orgánů, jichž se ministr účastní. Jsou oprávněni požadovat od vedoucích útvarů doplnění a upřesnění návrhů a další informace nezbytné pro přípravu těchto jednání. Zabezpečují úkoly uložené ministrem nebo vrchním ředitelem Kanceláře ministra.

V rámci ministerstva jsou uplatněny tyto stupně řízení: státní tajemník - náměstek ministra, náměstkové ministra, vrchní ředitelé, ředitelé odborů, vedoucí oddělení, zaměstnanci s oprávněním řídit práci jiných zaměstnanců.

2.5 Instituce přímo řízení ministerstvem práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí jako ústřední orgán státní správy řídí podřízené organizační složky státu:

- Úřady práce.
- Českou správu sociálního zabezpečení.

---

²⁰ Tomeš, Igor a kolektiv: *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2 vyd. Praha: Portál 2009 s. 96

- Specializované ústavy sociální péče.
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.
- Státní úřad inspekce práce.

Dále je zřizovatelem příspěvkových organizací:

- Institutu výchovy bezpečnosti práce.
- Institutu technické inspekce.
- Výzkumného ústavu bezpečnosti práce.
- Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí.
- Ústavu sociální péče pro tělesně postižené v Hrabáni (pro dospělé tělesně postižené).

3 Úřad práce

Úřad práce České republiky byl zřízen s účinností od 1. dubna 2011 zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, kterým je vymezena jeho působnost. Dnem účinnosti tohoto zákona úřady práce zřízené podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, se považují na kontaktní pracoviště krajských poboček Úřadu práce České republiky.

Úřad práce je správním úřadem s celostátní působností a je účetní jednotkou. Úřad práce České republiky řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí, které je jeho nadřízeným správním úřadem.

Úřad práce plní úkoly v těchto oblastech:

- a) zaměstnanosti,
- b) ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele,
- c) státní sociální podpory,
- d) dávek pro osoby se zdravotním postižením,
- e) příspěvku na péči a inspekce poskytování sociálních služeb a
- f) pomoci v hmotné nouzi,

v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti, zákonem o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, zákonem o státní sociální podpoře, zákonem o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, zákonem o sociálních službách a zákonem o pomoci v hmotné nouzi.

Úřad práce je přístupovým místem pro zajištění elektronické komunikace v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti mezi členskými státy Evropské unie.

Organizačně je Úřad práce členěn na generální ředitelství a krajské pobočky. Obvody působení krajských poboček jsou shodné s územím krajů podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních

samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů. Součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště.

Pokud Úřad práce určí, mohou být některé úkony vůči němu činěny prostřednictvím pověřeného kontaktního místa veřejné správy. Úřad práce může naopak sám některé úkony činit prostřednictvím pověřeného kontaktního místa veřejné správy.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Možnost přivýdělku žen na rodičovské dovolené

Praktická část práce se bude zabývat skupinou žen na mateřské dovolené a jejich názory na částečný úvazek jako na možnost přivýdělku, a také analýzou záznamových listů vyplněných skupinou žen, které jsou na rodičovské dovolené. O vyplnění dotazníkových listů byla požádána skupina žen, která docházela na Odbor sociální péče v Žatci. Jedná se o uchazeče, kteří nyní řeší, právě problém sjednocení rodiny a získání více peněz do rodinného rozpočtu. Je tedy důležité, zda možnost pracovat na částečný úvazek vnímají jako jednu z možností sjednocení rodiny a zaměstnání, jaký je jejich názor na částečný úvazek, a zda by ony samy měli zájem o práci na zkrácený úvazek. Práce na částečný úvazek je nejspíš jedna reálná možnost, jak žít v průběhu rodičovské dovolené finančně lépe.

Zkoumání této problematiky je důležité, protože je nutné ukázat, že ženy na rodičovské dovolené v dnešní době mají opravdu problémy vyjít s penězi, hlavně pokud jsou samoživitelky. Tento průzkum by měl také ukázat, že z důvodu špatné ekonomiky v našem státě je problematika nedostatku peněz u osob na rodičovské dovolené v podstatě na denním pořádku, protože i když se jedná o úplnou rodinu a druhý z rodičů má také nějaký příjem, finanční situace je u nich stejně kritická. Proto jedinou reálnou možností na zlepšení finanční situace osob na rodičovské dovolené je práce na částečný úvazek, protože práce v plném úvazku pro tyto osoby nepřipadá v úvahu kvůli hlídání dětí atd. Cílem tedy je zjistit, zda je finanční situace osob na rodičovské dovolené opravdu neuspokojivá a možnost přivýdělku na částečný pracovní úvazek je jednou z přijatelných možností, jak sjednotit rodinu a zároveň zařídit dostatečný příjem peněz.

4. 1 Harmonogram postupu průzkumu

Na základě stanovených cílů průzkumu byl sestaven dotazníkový list, který by měl potvrdit či vyvrátit dané domněnky. Dotazníkový list by měl poukázat na finanční problematiku osob na rodičovské dovolené. Bylo sestaveno 11 otázek, které řeší možnost přivýdělků formou částečného pracovního úvazku osob na rodičovské dovolené, které pobírají pouze rodičovský příspěvek, který bývá pro většinu rodin nízký, a jejich názory na tuto možnost.

Dotazníkové listy byly k dispozici na Odboru sociální péče v Žatci, kde pracovnice odboru byly dopodrobna informovány o průzkumu a dotazníkové listy předkládaly klientkám, které je v té době navštívily. Podle získaných informací od pracovnic klientky kladly dosti výrazný odpor k vyplňování dotazníkových listů, proto se shromáždilo malé množství vyplněných materiálů.

Po shromáždění vyplněných dotazníkových listů se vyhodnotí a to tak, že se navzájem srovnají veškeré odpovědi, a na základě převažující positivity k možnosti částečného pracovního úvazku na rodičovské dovolené se pravděpodobně domněnky potvrdí.

4.2. Závěr analýzy

Vyplňování dotazníků, který je zaměřen na problematiku žen na rodičovské dovolené a jejich finanční situace, účastnilo 15 uchazečů, všichni uvedli, že jsou na rodičovské dovolené. Všichni uvedli ženské pohlaví. Devět uchazečů je ve věku od 26 do 35 let a šest ve věkové kategorii od 36 do 46 let. Vzdělání je z dotazníkového šetření různorodé. Čtyři z respondentek uvedly vzdělání střední bez maturity, dvě úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou, pět uchazečů má úplné střední vzdělání odborné s maturitou, jedna respondentka dosáhla vzdělání vyššího a tři mají vzdělání vysokoškolské typu.

Na otázku ohledně názoru na využití částečného úvazku při rodičovské dovolené odpovědělo třináct respondentek kladně, některé uvedly jako konkrétní pozitivum finanční přivýdělek do rodinného rozpočtu. Ostatní dvě by na částečný úvazek při rodičovské dovolené nepřistoupily. Ohledně možnosti práce na částečný úvazek po rodičovské dovolené se dvě uchazečky vyjádřily záporně, a to z důvodu příliš nízkého finančního ohodnocení. Z toho vyplývá, že tyto ženy by přistoupily pouze na plný pracovní úvazek. Tři ženy, které by na částečný úvazek přistoupily uvádějí, že jediné za podmínek možnosti odchodu před skončením pracovní doby, pokud by to kvůli dítěti bylo nevyhnutelné. Ostatní podmínky nezmínily. V rámci pozitiv a negativ částečného úvazku dopadla analýza následovně:

Hlavním pozitivem, které se opakuje ve třinácti odpovědích, bylo získání více času na děti, partnera a domácnost. Některé odpovědi zněly: méně stresu, varianta pozvolného návratu na plný úvazek po rodičovské dovolené, udržení kontaktu s kolektivem. Hlavním společným pozitivem byl přivýdělek při rodičovské dovolené. Dvě respondentky uvedly, že částečný úvazek žádné pozitivum nemá. Jednou společnou obavou je zvládnutí přidělené práce v rozsahu úvazku. Pro jednu respondentku je také případným negativem řešení hlídání dětí v pracovní době při využití úvazku během rodičovské dovolené.

Na otázku, zda by respondentky navrhly nějaké změny ohledně stávající situace a podmínek práce na zkrácený úvazek, odpovědělo dvanáct uchazečů, že by takových pozic mělo být nabízeno na trhu práce více a měly by být v každém oboru. Jedna respondentka odpověděla, že neví, zda by se něco mělo měnit, neboť nemá zkušenosti se stávajícím stavem a zbylé dvě uvádí, že by žádné změny nenavrhly.

Závěr průzkumu je, že opravdu finanční situace osob na rodičovské dovolené je nevyhovující, příjem je nízký a najít práci při rodičovské dovolené je velice těžké. Ženy na rodičovské dovolené by si chtěly přivydělat, jelikož příjem od státu formou rodičovského příspěvku je nízký a uživení několika členné rodiny pouze z tohoto příspěvku je nereálná, ale zaměstnavatelé jim to neumožňují. Hledají problém v tom, že žena má nějaký závazek a tím už je nezaměstnatelná. Dále pracovních míst na částečný úvazek je na trhu práce

velice málo a jelikož naopak matek, nebo-li osob na rodičovské dovolené, je stále více, je nemožné, aby bylo vyhověno všem.

5. Shrnutí závěrečné práce

Dávky, které jsou v současné době poskytovány v rámci systému státní sociální podpory mají vycházet z ekonomické, sociální a společenské situace naší země. Česká republika se zaměřila na dva druhy dávek. A to na dávky poskytované v závislosti na výši příjmu rodiny a dávky ostatní. Jejich společným prvkem je snaha o pomoc občanovy v určité sociální situaci, kterou prochází a k jejíž řešení mu nestačí vlastní síly. Ať už se jedná o situaci, kterou si člověk zavinil či nezavinil sám, je účelem státu zajistit prostřednictvím systému Státní sociální podpory pomoc ve chvíli, kdy životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny vlastními příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, jinými příjmy, popřípadě ani majetkem. Tato finanční podpora by měla být poskytována všem, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu či věku a těm, kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci. Lze tedy tvrdit, že současný systém dávek Státní sociální podpory reaguje na individuální sociální situace občanů, bere v úvahu jejich věk, zdravotní stav či jiné závažné důvody.

V současném systému převládají dávky netestované, které jsou vyplaceny po splnění zákonem stanovených podmínek a bez ohledu na příjmovou situaci rodiny. Dle mého názoru by se systém Státní sociální podpory zefektivnil, kdyby vzrostl počet testovaných dávek. Ty lépe odrážejí skutečnou situaci rodiny. Mohou tak ve větší míře působit u sociálně slabších rodin, které finanční pomoc skutečně potřebují. Plošné vyplácení některých dávek může stát vyjít levněji než diferenciací, komu dávky přiřknout a komu ne. Toto řešení však bude dle mého názoru neefektivní, protože by příjmovou ani sociální situaci mezi jednotlivými rodinami nevyrovnávalo, ale naopak prohlubovalo rozdíly.

Ale i u testovaných dávek můžeme narazit na nedostatky. Jeden z problémů spočívá v jejich zpětném vyplácení. Rodiny, které v současnosti mají nízké příjmy a dávky potřebují, je nedostávají nebo dostávají, ale v jiné výši než vyžaduje současná situace. To proto, že jejich dřívější příjmy buď přesáhly

hranice pro nárok na dávky Státní sociální podpory, nebo byly naopak daleko nižší. Otázkou však je, jak problém řešit. Jednou z možností je větší flexibilita systému, kdy by se posuzovaly příjmy rodiny za kratší časové období (např. 3 měsíce nebo půl roku). Toto řešení by s sebou přineslo větší sociální spravedlnost a pomoc lidem v době, kdy ji skutečně potřebují. Na druhou stranu je třeba zvážit, zda by v tomto případě stát za „větší sociální spravedlnost“ nezaplatil příliš velkou daň v podobě velkých nákladů.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se pokusila poskytnout ty nejzákladnější informace týkající se systému státní sociální podpory. Cílem nebylo zahrnit množstvím podrobných informací, které by poskytly vyčerpávající přehled o všech detailech ovlivňujících poskytování jednotlivých dávek vyplývajících z tohoto systému, ale v obecné rovině popsat základní principy tohoto systému, s dávkami, které jsou v rámci tohoto systému poskytovány, přiblížit, jakým způsobem se o tyto dávky žádá a kdo je poskytuje atd.

Státní sociální podpora je systém opatření státu zaměřený především k podpoře rodiny. Jejím východiskem je princip participace, na základě kterého stát poskytuje sociální dávky rodinám v případě uznané sociální situace, na jejíž řešení rodina vlastními prostředky nestačí. Oprávněnými osobami, kterým se dávky vyplácí jsou tedy ve většině případů rodiče. Pouze u pohřebního nebo příspěvku na bydlení může dávka být přiznána nejen dítěti, ale i jiné osobě.

Zákon prošel od účinnosti řadou změn, které upřesňovaly některá ustanovení v návaznosti na poznatky z praxe a v neposlední řadě též úpravy zaměřené na zjednodušení celé právní úpravy, jak z hlediska osob, které uplatňují nárok na některou z dávek, tak i z hlediska úřadů poskytujících dávky.

V praktické části jsem se zabývala problematikou osob na mateřské dovolené. Konkrétně jde o ty osoby, které na rodičovské dovolené bojují s finančním problémem. Bylo dotázáno několik osob, kterých se tento problém týká a co říkají na možnost částečného pracovního úvazku v době rodičovské dovolené. Průzkum dopadl tak, že většina dotázaných s tou možností souhlasí, akorát těchto možností je velice málo. Mnoho osob na rodičovské dovolené by pracovat chtělo, ale vzhledem k závazkům je málo kdo zaměstná. Na trhu práce se těchto nabídek pohybuje málo a zájemců je mnoho. Také každý tuto možnost využít nemůže, protože mají problém s hlídáním dětí. Velice často se setkávám s tím, že na rodičovskou dovolenou chodí muž, protože žena má v zaměstnání větší příjem. A tak je pro rodinu výhodnější tento způsob.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Břeská, Naděžda – Burdová, Eva – Vránová, Lucie. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady k 1. 6. 2010*. 13. vydání. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-80-7263-609-9

Duková, Ivana - Duka, Martin - Kohoutková, Ivanka. *Sociální politika Učebnice pro obor sociální činnost* 1. vydání, Praha: Grada 2003. ISBN 978-80-247-3880-2

Krebs, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*, 4.vydání, Praha:ASPI a.s., 2007. ISBN 978-80-7357-276-1

Krebs, Vojtěch - Průša, Ladislav. *Státní sociální podpora*, 1.vydání, Praha:GRADA 2002. ISBN 80-247-0065-4

Tomeš, Igor a kolektiv. *Sociální správa:úvod do teorie a praxe*, 2. vydání, Praha:Portál 2009. ISBN 978-80-7367-483-0

Seznam použitých internetových zdrojů

Informace dostupné z WWW:

<http://www.vyplata.cz/statnisocialnipodpora/zakladnipojmyssp.php>

<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>

<http://mpsv.cz>

Seznam ostatních zdrojů

Zákon č. 117/1995 Sb. ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře

Zákon č. 110/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK

Seznam tabulek

Tab. 1 Příklady životního minima různých typů domácností v Kč za měsíc.....	23
Tab. 2 Bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy.....	40
Tab. 3 Bydlení v družstevních bytech a bytech vlastníků	40

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
-----------------------------------	----------

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Dotazníkový list

Dobrý den jmenuji se Dana Legátová, studuji na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze v oboru speciální pedagogiky - vychovatelství. Píšu závěrečnou bakalářskou práci na téma Státní sociální podpora. Chtěla bych Vás poprosit, zda by jste mi mohla/mohl pomoci se zpracováním mé závěrečné práce a vyplnit tento dotazník. Dotazník je zcela anonymní. Předem velice děkuji.

U více možností zakroužkujte, prosím, Vámi vybranou odpověď.

1. Pohlaví: muž   žena

2. Věk: a) do 19   b) 20 – 25   c) 26 – 35   d) 36 – 45   e) 46 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) základní a bez vzdělání
- b) střední bez maturity
- c) vyučení
- d) vyučení s maturitou
- e) úplné střední všeobecné s maturitou
- f) úplné střední odborné s maturitou
- g) vyšší
- h) vysokoškolské

4. Jaká je Vaše současná pozice na trhu práce?

- a) nezaměstnaný/á
- b) zaměstnaný/á na plný úvazek

c) zaměstnaný/á na částečný úvazek

d) osoba OSVČ

e) na rodičovské dovolené

f) v částečném, či plném důchodu

5. Co si myslíte o využití práce na částečný úvazek během rodičovské dovolené?

6. Co si myslíte o nástupu na částečný pracovní úvazek po rodičovské dovolené?

7. Jaká jsou podle Vás pozitiva práce na částečný úvazek při rodičovské dovolené?

8. Co považujete za možná negativa částečného úvazku při rodičovské dovolené?

9. Měl/a byste zájem o práci na částečný úvazek během rodičovské dovolené?

Ano   Ne

Pokud ano, za jakých podmínek?

10. Považujete částečný úvazek za možnost, jak lépe harmonizovat pracovní a rodinný/osobní život?   Ano   Ne

11. Uvítali byste nějakou změnu, co se týká možností částečných úvazků?

Ano   Ne

Pokud ano, jakou?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Dana Legátová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Státní sociální podpora

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 56

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 5

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 3

Počet ostatních zdrojů: 2

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Kostka